

**(Discurs al Comitè Executiu de la Internacional
Comunista)
RESPOSTA AL CAMARADA GORTER**

Lev Trotski

24 de novembre de 1920

versió catalana feta per Alejo – alejomp@lycos.es - Martínez des de: “Respuesta al camarada Gorter. Discurso al C. E. de la Internacional Comunista”, en, http://www.marxists.org/espanol/trotsky/1920s/1920_1124_0.htm

El parlamentarisme
La massa i els caps

Camarades:

Com que no puc improvisar un discurs-programa, segons l'expressió del camarada Zinov'ev, em limitaré a formular ací algunes observacions crítiques sobre el discurs-programa que ha pronunciat el camarada Gorter a manera d'observacions a la Internacional Comunista. Cal que comence per algunes consideracions preliminars. El camarada Gorter no s'ha limitat a exposar la seua tendència; també ens ha amonestat i il·lustrat, a nosaltres, els endarrerits d'Europa oriental, en nom de l'Europa occidental. Lament no haver-hi vist el mandat del camarada Gorter, per tant no sé si ha estat mandatat precisament per l'Europa occidental per a fer-nos aquestes amonestacions. Però, pel que puc jutjar, el discurs del camarada Gorter no conté més que la repetició de les crítiques i fórmules que en repetides ocasions ha objectat al programa i als principis tàctics de la Tercera Internacional, programa i principis que hem enunciat (nosaltres, els socialistes de l'Orient) de ple acord amb els nostres cada vegada més nombrosos amics i camarades d'Europa occidental. D'altra banda, ens és impossible oblidar que el camarada Gorter no parla més que en nom d'un petit grup amb una mínima influència en el moviment obrer d'Europa occidental. Aspecte que cal deixar clar des del principi per tal d'evitar qualsevol malentès.

Si desitgés comportar-me com Gorter i enquadrar les opinions polítiques

revolucionàries segons els costums nacionals, diria que el camarada Gorter raona més com a holandès que no com a europeu occidental. No parla en nom de França, ni d'Alemanya, països en què el proletariat posseeix una gran experiència; parla en nom d'una fracció d'un petit partit holandès que té, certament, els seus mèrits, però que fins al present no ha pogut encapçalar com a força revolucionària grans moviments de masses. Es tracta més bé d'un partit bolcat cap a la propaganda, més que d'un partit de combat. Enquadra militants que tenim en alta estima, i que no cauen en el reprotxe dirigit des d'aquesta tribuna pel camarada Gorter al camarada Zinov'ev, amb motiu de la intervenció d'aquest últim en el Congrés de Halle: el reprotxe de volgué guanyar-se les masses a qualsevol preu. Un partit que ha assolit fer, en diversos decennis, dos mil prosèlits, no pot ser acusat de buscar popularitat, o almenys de tenir èxit en aqueixa recerca. I es pot comprovar, segons el camarada Gorter, que entre els dos mil comunistes holandesos que ha format i entre els que s'ha format, la unitat de criteris no ha estat absoluta en allò que fa a alguns esdeveniments capitals: alguns membres d'aquest partit acusaren a d'altres, durant la guerra, de recolzar a l'*Entente*. Holanda és un bell país, però encara no ha entrat en la via de les grans lluites revolucionàries on es forja el pensament de la Internacional Comunista.

Gorter ens acusa de ser massa russos. Cap persona pot transformar totalment la seua naturalesa. Creem no obstant que el camarada Gorter aborda la qüestió d'una forma un tant geogràfica i, políticament, s'apropa un xic massa als oportunistes i socialistes "gros" quan ens diu: "Si els xinesos volguessen imposar-vos a vosaltres, russos, el seu mètode i forma d'actuar, probablement els respondríeu que parlen massa en xinès i que les seues proposicions no poden convertir-se en obligacions per als russos". El camarada Gorter cau ací en l'estretor nacional més limitada. El nostre punt de vista és que l'economia mundial constitueix un sistema orgànic definit sobre les bases del qual es desenrotlla la revolució proletària mundial. I la Internacional Comunista s'orienta en el conjunt de l'economia mundial analitzant-la per mitjà del mètode científic del marxisme i tenint en compte tota l'experiència de les lluites anteriors. Cosa que, lluny d'excloure-les, suposa particularitats de desenvolupament pròpies de cada país i processos propis. No obstant, per a apreciar en la seua justa mesura totes aquestes particularitats cal examinar-les en connexió amb la situació internacional. I el camarada Gorter no fa açò, per això s'equivoca totalment.

Així succeeix quan afirma que el proletariat holandès està tot sol en la lluita mentre que el proletariat rus té el suport de les masses camperoles, aquesta afirmació és massa unilateral i, per consegüent, inexacta. El proletariat anglès no està menys aïllat, malgrat que l'imperi anglès s'estén pels dos hemisferis. La indústria i la situació del capital anglesos depenen totalment de les colònies. Per

tant, la lluita del proletariat anglès depèn de la de les masses populars de les colònies. El combat del proletariat anglès contra el capital de la metròpoli ha d'orientar-se conforme als interessos i la situació del camperol hindú. Els proletaris anglesos no podran assolir una victòria definitiva mentre els pobles de l'Índia no s'aixequen i no donen a la seua lluita un objectiu i un programa. Per altra banda, la victòria és impossible en les Índies sense el concurs i la direcció del proletariat anglès. En açò consisteix la col·laboració revolucionària del proletariat i els camperols de l'Imperi britànic.

Nosaltres ens trobem, tant des del punt de vista social com des del punt de vista geogràfic, a meitat de camí entre els països que posseeixen colònies i els colonitzats, perquè les majors fàbriques de Petrograd i Moscou estaven finançades pel capital europeu i americà que rebien la seua plus-vàlua. El fet que el capitalista industrial rus no era en realitat més que el tercer intermediari del capital internacional conferia immediatament un abast revolucionari internacional a la lluita del proletariat rus. Els obrers russos s'enfrontaven, per una banda, al capital financer coalitzat rus, francès, belga, etc., i, per una altra banda, a les masses camperoles endarrerides que es mantenien en una espècie de semiservitud. D'alguna manera teníem entre nosaltres, simultàniament, a Londres i a les Índies. Encara que estàvem molt endarrerits, d'aquesta forma ens aproximàvem als problemes europeus i mundials, considerats en una perspectiva històrica.

Però fou sols a nivell nacional com ens formarem la nostra concepció de l'acció revolucionària. Des del principi assimilarem les ensenyances de Marx, enriquides per l'experiència de mig segle de lluites proletàries, i amb l'ajuda del mètode marxista analitzarem unes condicions de lluita que ens eren imposades per la realitat. Encara que només siga per a excusar-nos a penes d'aqueixa inèrcia russa que se'ns retrau, em permetré recordar ací que molts de nosaltres han intervingut durant molts anys en els moviments obrers d'Europa occidental.

La majoria dels dirigents del Partit Comunista rus han viscut i militat en Alemanya, en Àustria, a França, en Anglaterra, en Amèrica, al costat dels millors militants d'aqueixos països. I no ha estat alguna teoria purament russa la que ens ha permès comprendre els esdeveniments a Rússia. Ha sigut la teoria marxista i el fet que generacions senceres de revolucionaris russos han passat per les escoles revolucionàries d'Europa occidental. I em permetré afegir a d'açò que els autors de *El Manifest Comunista* pertanyien també al poble industrialment més endarrerit de la seua època, però proveïts del mètode que havien elaborat es basaren en la doble experiència de la Revolució francesa i el desenvolupament del capitalisme anglès per a analitzar la situació en Alemanya.

Repetisc, quan el camarada Gorter diu que, al contrari del que s'ha vist a Rússia, el proletariat d'Occident estarà tot sol, posa de manifest una diferència

indiscutible entre la situació dels camperols russos i els d'Europa occidental. Però a més passa per alt un fet encara més important: el caràcter internacional de la revolució mateixa i de les relacions socials. Aborda la qüestió des del punt de vista insular anglès, oblidant l'Àsia i Àfrica, oblidant la connexió entre la revolució proletària a Occident i les revolucions agràries nacionals d'Orient. Heus ací el taló d'Aquil·les del camarada Gorter.

En la qüestió sindical l'actitud del camarada Gorter és absolutament desconcertant. Per moments sembla que per a d'ell es reduísca a una modificació de les formes d'organització. Però realment el problema és més profund. Tot el discurs del camarada Gorter destil·la la por a les masses. El camarada Gorter és un pessimista que no creu en la revolució proletària. No en va ha parlat amb tal menyspreu del camí de la III Internacional vers les masses. Ell parla poèticament de la revolució social, però no confia en les seues bases materials, en la classe obrera. El seu punt de vista és essencialment individualista i aristocràtic i l'aristocràcia revolucionària és necessàriament pessimista. Gorter sosté que nosaltres, els orientals, no tenim idea del grau d'aburgesament de la classe obrera i que a mesura que les masses ens van recolzant, més perillarem nosaltres.

Aqueix és el *leit motiv* del seu discurs. No creu en l'esperit revolucionari de la classe obrera i no aprecia el gruix del proletariat sota la prima capa de buròcrates que el recobreix.

Què opina, doncs, Gorter? Què és el que vol? Propaganda. En realitat tot el seu mètode es redueix a açò. "La revolució [diu] no depèn de les necessitats i de les condicions econòmiques, sinó de la consciència de les masses; i aquesta es forma mitjançant la propaganda". La propaganda entesa de forma completament idealista, en el sentit dels divulgadors racionalistes del segle divuit. Si la revolució no depèn de les condicions d'existència de les masses, o almenys més de la propaganda que d'aqueixes condicions, per què no l'heu feta a Holanda? En realitat el que voleu és substituir un mètode eficaç per al desenrotllament de la Internacional per la propaganda i la selecció de treballadors aïllats. Voleu una Internacional pura. No sé de què Internacional de "purs" es pot tractar, però la vostra pròpia experiència holandesa vos hauria d'haver ensenyat que amb aquesta forma d'actuar es produeixen greus desacords en l'organització millor seleccionada.

L'idealisme del camarada Gorter li fa caure en una contradicció rere d'una altra. Comença per la propaganda, que per a d'ell comprèn tota l'educació de les masses, i afirma tot seguit que les revolucions es porten a terme amb fets, no amb paraules. Una afirmació necessària per a l'activitat antiparlamentària. És poc edificant que el camarada Gorter haja de pronunciar un discurs d'hora i

mitja per a provar-nos que les revolucions es fan amb fets i no amb paraules. No obstant l'escoltarem afirmar anteriorment que les masses poden ser preparades per la propaganda, és a dir pels discursos. El fet que Gorter vullga formar un grup escollit d'agitadors, propagandistes, escriptors que, sense rebaixar-se a accions tan vulgars com la participació en les eleccions o en el moviment sindical, educarien les masses per mitjà de discursos i articles impecables, fins al moment en què aquestes masses pogueren portar a terme la revolució comunista, ho torne a dir, mostra que les seues idees estan profundament penetrades d'un esperit individualista.

L'afirmació antirevolucionària de Gorter segons la qual la classe obrera d'Europa està completament aburgesada és radicalment falsa. Si fos així, aquesta constatació equivaldria a condemnar a mort totes les nostres esperances. Combatre el poder d'un capital que ha assolit aburgesar el proletariat, i combatre'l per mitjà de la propaganda d'uns escollits, seria desesperadament utòpic. La realitat, per contra, és que només algunes capes superiors del proletariat, prou nombroses, això sí, s'han aburgesat. Considerem els sindicats. Abans de la guerra agrupaven dos o tres milions de treballadors en Alemanya i Anglaterra. A França uns 300.000 homes. Ara, en aquests tres països, enquadren deu o dotze milions. Com podríem intentar influir sobre les masses des de l'exterior d'aquestes potents organitzacions en què la guerra ha fet entrar a milions d'obers? Gorter ens fa veure que fora dels sindicats quedaven més obrers que dins d'ells. És cert. ¿Però com pensa influir sobre aqueixes masses endarrerides que inclús després de la tremenda commoció de la guerra no s'han unit a les organitzacions econòmiques del proletariat? ¿Que potser pensa que només s'han sindicat els proletaris aburgesats i que els purs s'han quedat fora de les organitzacions sindicals? Açò seria una ingenuïtat, perquè a banda d'alguns centenars de milers d'obers privilegiats i corromputs, els elements més conscients i els millors militants han entrat per milions en els sindicats, i fora d'aquests no trobarem el camí que mena vers les masses més endarrerides i oprimides del proletariat. La formació de nuclis comunistes en els sindicats significa la penetració del nostre partit entre els elements més actius, més conscients i per tant més accessibles, des del nostre punt de vista, de la classe obrera. Qui que no comprèn açò, qui no aprecia la gran massa de proletaris sindicats darrere de la prima capa de privilegiats i buròcrates, qui pretén actuar al marge dels sindicats, s'exposa a clamar en el desert.

El parlamentarisme

Gorter considera al sindicat i al parlamentarisme com a categories situades fora de la història. I com els socialdemòcrates no han aconseguit fer la revolució servint-se dels sindicats i del parlamentarisme, Gorter proposa girar l'esquena a ambdós sense adonar-se que això significaria apartar-se de la classe obrera.

Realment, la socialdemocràcia, amb què hem trencat proclamant la Tercera Internacional, ha marcat una època en el desenrotllament de la classe obrera, l'època de la reforma i no de la revolució. La història futura compararà el desenrotllament de la burgesia i del proletariat i conclourà que també la classe obrera ha passat per un període de reforma.

Quin va ser el tret essencial d'aquesta? Quan despertà a l'acció històrica autònoma, la burgesia no es plantejà per a res la tasca de conquerir el poder. Més bé intentà assegurar-se, al si de la mateixa societat feudal, unes condicions d'existència més confortables, més adequades a les seues necessitats. I modificà, en aquest sentit, el marc de l'Estat feudal, el transformà i en feu una monarquia burocràtica. Transfigurà la religió individualitzant-la, és a dir adaptant-la a l'esperit burgès. Aquests objectius no feien més que expressar la debilitat històrica de la burgesia. Però una vegada s'assegurà aquestes posicions, la burgesia inicià la seua conquesta del poder. La socialdemocràcia s'ha mostrat incapaç de transformar el marxisme en acció revolucionària. El paper de la socialdemocràcia s'ha reduït a la utilització de la societat burgesa i de l'Estat en interès de les masses obreres. Malgrat que el seu objectiu real era la conquesta del poder, aquesta idea no tingué cap influència pràctica. L'activitat parlamentària no tenia com a objectiu formar un partit revolucionari a partir del parlamentarisme sinó adaptar la classe obrera a la democràcia burgesa. Aquesta adaptació d'un proletariat encara insuficientment conscient de la seua força a les condicions socials, a l'estatisme, a la ideologia de la societat burgesa, fou evidentment un procés històric, però ni més menys que un procés "històric", és a dir limitat per certes condicions de l'època. L'època de reforma proletària creà el seu propi mecanisme de burocràcia obrera, amb la seua pròpia manera de pensar, la seua rutina, la seua mesquinesa, la seua mal-leabilitat, la seua miopia. Gorter confon els mecanismes burocràtics amb les masses proletàries sobre les quals s'han format: ací tenen el seu origen les il·lusions del camarada Gorter. La seua concepció no és materialista, no és històrica. No comprèn les relacions recíproques entre una classe i un mecanisme històric temporal, entre una època passada i el present. Ell declara: "Els sindicats han fracassat, la socialdemocràcia ha fet fallida, el comunisme ha fet fallida i la classe obrera s'ha aburgesat. Cal començar des del principi, per mitjà d'un grup d'escollits que, al marge de totes les antigues formes d'organització, porten al proletariat la veritat pura, el netegen de prejudicis burgesos i el preparen per a la revolució proletària". Com ja he dit abans, aquest idealisme no és més que el revers d'un profund escepticisme.

Gorter observa totes les peculiaritats del pensament antimaterialista, antidialèctic i antihistòric respecte a l'època en què vivim i, particularment, respecte a la revolució alemanya. Dos anys dura ja la revolució a Alemanya.

Allí es succeeixen els reagrupaments, els estats d'ànim, els mètodes. Una successió que té lloc en un cert ordre que hauríem pogut i degut preveure basant-nos en la nostra experiència i l'anàlisi dels fets. El camarada Gorter, no obstant, no té la menor possibilitat d'oferir-nos res que s'assemble a una prova que el punt de vista que defèn es desenrotlla sistemàticament en Alemanya i que acreix la seua influència enriquint-se amb l'experiència revolucionària.

El camarada Gorter parla amb el major menyspreu de l'escissió que s'ha produït entre els independents alemanys. Als seus ulls es tracta d'un episodi insignificant de l'existència dels oportunistes i xerrameques petitburgesos. Una afirmació que no fa més que provar com de superficial és l'opinió de Gorter. Perquè la Internacional Comunista, des del seu període de gestació, abans de la seua fundació formal, preveïé (en la persona dels seus teòrics) la ineluctable formació del partit dels independents, la seua ulterior transformació i l'escissió. Predirem aquesta darrera al principi de la revolució. L'encoratjarem. La prepararem amb els comunistes alemanys. I arribarem a ella. La formació d'un Partit comunista unificat en Alemanya no és un episodi insignificant, és un fet històric de la major importància. Aquest fet històric prova una vegada més la justesa de les nostres previsions històriques i de la nostra tàctica. El camarada Gorter, amb els seus discursos de propaganda formal, amb els seus discursos racionalistes, hauria de reflexionar seriosament abans d'anatematitzar una tendència que creix amb la revolució i que, preveient ella mateixa el seu futur immediat, s'assigna uns objectius clars i sap esperar-los.

Però tornem al parlamentarisme. Gorter ens diu: "Vostès, orientals, als que la democràcia i la cultura burgeses no han seduït, no poden adonar-se del que significa el parlamentarisme per al moviment obrer". Després, per tal d'aclarir-nos una mica, el camarada Gorter ens descobreix la influència dissolvent del reformisme parlamentari. Però, si la intel·ligència dels orientals no pot orientar-se entre aquests problemes, realment no pagaria la pena discutir amb nosaltres. Tem que el camarada Gorter, en compte de portar-nos l'últim crit del pensament revolucionari d'Europa occidental, no fa més que expressar-ne un aspecte, i el més conservador i limitat. En el seu temps, i encara avui en dia, *El Manifest Comunista* fou considerat un producte de la cultura alemanya i d'un pensament polític endarrerit per nombrosos socialistes francesos i anglesos. Però l'argument del meridià no és molt convincent. Encara que estiguem ara en el meridià de Moscou, ens considerarem representants de l'experiència de la classe obrera, coneixem (i no sols pels llibres) la lluita contra el reformisme en el moviment obrer internacional, hem observat de prop, i amb sentit crític, el parlamentarisme socialdemòcrata en molts països, i ens imaginem amb total claredat el seu lloc en el desenrotllament de la classe obrera.

Si creguem a Gorter, en l'ànim dels obrers hi ha massa servilisme respecte al

parlamentarisme. És cert. Però també cal afegir que en el de determinats ideòlegs aquest servilisme està completat per una espècie de temor místic al parlamentarisme. Gorter pensa que fent una volta quilomètrica per tal de no passar per davant del Parlament disminuirà o desapareixerà el servilisme dels obrers envers el parlamentarisme.

Aquesta tàctica es basa en supersticions idealistes i no en la realitat. El punt de vista comunista considera el parlamentarisme en relació a cada situació política, sense fetitxisme, sense assignar-li un valor positiu o negatiu. El Parlament és un instrument d'engany polític per a adormir les masses i propagar les il·lusions i els tòpics de la democràcia política, etc. Açò és indiscutible. Però únicament el Parlament és un instrument d'engany? ¿Que potser els periòdics, especialment els socialdemòcrates, no difonen el verí petitburgès? ¿No hauríem, per això, de renunciar a la premsa com a mitja d'agitació comunista entre les masses? ¿O hem de pensar que l'actitud del grup de Gorter cap al parlamentarisme el desacreditarà? Si així fora, això voldria dir que la idea de la revolució comunista, representada pel camarada Gorter, ocupa un lloc privilegiat en el cap de les masses. Però aleshores el proletariat podria depositar sense a penes esforç el Parlament i fer-se amb el poder. I aquest no és el cas. El mateix Gorter, lluny de negar el servilisme de les masses envers el Parlament l'exagera immoderadament. I quina conclusió n'extrau? Que cal mantenir la puresa del seu grup, és a dir de la seua secta. Al capdavall, els arguments de Gorter poden servir contra totes les formes de lluita de classes del proletariat, perquè totes han estat profundament contaminades per l'oportunisme, el reformisme i el nacionalisme. Rebutjant la participació en els sindicats i en el Parlament, Gorter ignora la diferència entre la Tercera Internacional i la Segona, entre el comunisme i la socialdemocràcia i, la qual cosa és més greu, no aprecia la diferència entre dues èpoques històriques i dues conjuntures mundials.

D'altra banda, Gorter reconeix que els discursos parlamentaris de Liebknecht tingueren una gran influència abans de la revolució. Però, diu, quan comença la revolució el parlamentarisme perd tota raó de ser. Malauradament Gorter s'oblida de dir-nos de quina revolució es tracta. Liebknecht parlava en el Reichstag en vespres de la revolució burgesa; ara, el govern burgès i el país sencer es troben, en Alemanya, enfront de la revolució proletària. A França es portà a terme la revolució burgesa fa ja temps; la revolució proletària no s'ha produït, i res ens garanteix que es produirà en una setmana o en un any. Anglaterra i la major part dels països civilitzats del món encara no han entrat en la via de la revolució proletària. Ens trobem en la seua època de preparació. Si els discursos parlamentaris de Liebknecht pogueren tenir, abans de la revolució, una significació revolucionària, ¿perquè Gorter refusa admetre el parlamentarisme en el període preparatori actual? ¿O és que no aprecia l'interval entre la revolució burgesa i la revolució proletària alemanya, interval

que dura ja dos anys i pot encara prolongar-se? Observem en Gorter una evident manca de reflexió que el porta a caure en algunes contradiccions. Sembla considerar que havent entrat Alemanya, “d’una forma general”, en el període revolucionari, cal repudiar el parlamentarisme “d’una forma general”. ¿Però com fer-ho en el cas de França? Només els prejudicis idealistes poden dictar-nos el rebuig a utilitzar una tribuna parlamentària de la que podem i hem de treure partit, precisament per a socavar la il·lusió parlamentària i la confiança en la democràcia burgesa en els medis obrers.

És força probable que qualsevol discurs pronunciat per Liebknecht en el Parlament de l’Alemanya prerevolucionària, avui en dia trobaria un eco molt major que no en el seu temps. Admet, d’altra banda, que en una època en què es sent la imminència de la revolució els discursos parlamentaris més revolucionaris no poden produir el mateix efecte que produïen, o podien produir, fa alguns anys, quan el militarisme estava en el seu apogeu. Nosaltres no afirmem que la importància del parlamentarisme siga la mateixa en tota època i lloc. Al contrari, el parlamentarisme i el seu lloc en la lluita del proletariat han de ser examinats en situacions concretes, en el temps i l’espai. I precisament per això el rebuig absolut del parlamentarisme és un prejudici molt característic: equival al ridícul temor d’aqueix virtuós personatge que no surt de casa per tal de no ensopegar amb la temptació. Revolucionari i comunista, militant sota el control i la direcció efectius d’un partit proletari centralitzat, jo no puc treballar en els sindicats, en el front, en els periòdics, en les barricades, en el Parlament, més que essent allò que he de ser, no un parlamentari, ni un gasetiller, ni un funcionari sindical, sinó un revolucionari comunista que aprofita tots els mitjans en interès de la revolució social.

La massa i els caps

L’últim capítol de Gorter es titula: “La Massa i els Caps”. L’idealisme i el formalisme del meu contradictor s’expressen tan clarament com en la resta del seu discurs. “No busqueu el suport de grans masses”, ens recomana el camarada Gorter, “paga més no tenir més que un reduït nombre de bons camarades”.

Tal qual, aquesta fórmula manca de sentit. Primerament observem que a Holanda i d’altres països el fet que un petit nombre de militants siga conservat amb summa atenció no preserva els partits d’oscil·lacions ideològiques, inclús en certa mesura les facilita, perquè una organització tipus secta no pot tenir l’estabilitat desitjada. En segon lloc, i açò és essencial, no hem d’oblidar que el nostre objectiu és la revolució, i la revolució no pot ser dirigida més que per una organització de masses. La lluita de Gorter contra el “culte als caps” té un caràcter purament idealista, quasi verbal, i sovint cau en contradiccions. “No hi ha necessitat de caps”, declara. El centre de gravetat ha de ser traslladat a les

masses". Però abans ens ha aconsellat no buscar el suport de les masses. Les relacions entre el partit i la classe obrera es defineixen, si li fem cas, com purament pedagògiques entre una petita associació de propagandistes i el proletariat contaminat per la burgesia. Però precisament en aqueixes organitzacions en què reina la por a les masses, que no tenen confiança en elles, organitzacions en què es desitja reclutar adherents amb propaganda individual, en les que el treball no es fa sobre la base de la lluita de classes sinó sobre una ensenyança idealista, és precisament en aqueixes organitzacions on els caps juguen un paper completament exagerat. No necessite posar exemples. El camarada Gorter trobarà per si mateix abundants [Exclamacions: El Partit Comunista alemany!]. La història del Partit Comunista alemany és molt recent. Aquest partit només ha encapçalat moviments de masses en una escala massa limitada perquè se'l puga posar com a exemple en la definició de relacions entre caps i masses. Ara, després de l'escissió del Partit dels independents, una escissió que s'ha produït gràcies al treball del Partit Comunista (malgrat els evidents errors que vostè s'afanya a assenyalar) i només ara s'ha obert una nova època en la vida del proletariat i del comunisme alemany. L'educació de les masses i la selecció dels caps, l'increment de l'espontaneïtat de les masses i la instauració d'un control sobre els caps, són altres tants fets interdependents que es condicionen els uns als altres. No conec cap recepta miraculosa per a traslladar el centre de l'acció dels caps a les masses. Gorter diu que la propaganda d'un grup escollit. Admetre-m'ho per un instant. Però mentre aquesta propaganda no haja conquistat les masses, el centre d'acció estarà evidentment entre els que l'elaboren, caps i iniciadors. Sovint, la lluita contra els caps no fa més que expressar de forma demagògica la lluita contra les idees i mètodes representats per determinats caps. Si aquestes idees i aquests mètodes són bons, la influència dels caps en qüestió serà la que correspon al mètode adequat i a les idees justes, i no parlen en nom de les masses sinó aquells que saben conquerir-les. Generalment, les relacions entre les masses i els caps depenen del nivell polític i intel·lectual de la classe obrera, del fet que tinga o no tradicions revolucionàries i de l'hàbit d'actuar unida, i, per fi, del gruix de la capa proletària que ha passat per les escoles de la lluita de classes i de l'educació marxista. No hi ha tal problema de caps i masses considerat en si. Ampliant constantment la seua esfera d'influència, penetrant en tots els dominis de la vida i l'activitat de la classe obrera, arrossegant a la lluita per la transformació social masses obreres cada vegada més àmplies, el Partit Comunista aprofundeix i àmplia amb això l'espontaneïtat de les masses obreres, sense disminuir el paper dels caps, conferint-li, per contra, una amplitud històrica sense precedents, però lligant-lo més estretament a l'espontaneïtat de les masses i sotmetent-lo al seu control conscient i organitzat.

Gorter sosté que no es pot començar la revolució mentre els caps no hagen elevat prou el nivell mental de la classe obrera de forma que aquesta comprega

perfectament la seua missió històrica. Això sí que és idealisme del més pur! Com si en realitat el començament de la revolució pogués dependre del grau d'educació de la classe obrera i no de tota una sèrie de factors (interiors i internacionals) econòmics i polítics i, sobretot, de les necessitats de les masses treballadores més necessitades, perquè (tanmateix que no li agrada a Gorter) la necessitat segueix essent la principal causa de la revolució proletària. Potser la revolució es produísca a Holanda com a conseqüència d'un ulterior agreujament de la situació a Europa, en un moment en què el Partit Comunista holandès seguísca essent només un grup numèricament dèbil. Una vegada en el remolí revolucionari, els obrers holandesos no es qüestionaran si deuen o no esperar que el Partit Comunista haja acabat la seua preparació per a participar totalment conscient i de forma concertada en els esdeveniments. És molt probable que Anglaterra entre en la revolució proletària amb un Partit Comunista relativament poc nombrós. No hi ha res a fer, perquè la propaganda de les idees comunistes no és l'únic factor de la història. Només es pot treure una conclusió. Si la intervenció de grans causes històriques arrossega dins de poc a la revolució proletària la classe obrera anglesa, aquesta haurà de crear el seu propi partit de masses mentre lluita pel poder i immediatament després de la seua conquesta, haurà d'acréixer-lo i consolidar-lo. I en el primer període de la revolució, el Partit Comunista anglès, sense separar-se del moviment i tenint en compte el grau d'organització i consciència del proletariat, haurà d'esforçar-se en desenrotllar al si dels esdeveniments el màxim de consciència comunista.

Però tornem a Alemanya.

Quan esclatà la revolució, en Alemanya no hi havia una organització disposada al combat. La classe obrera es veié obligada a construir el seu partit revolucionari en el fragor del combat. Per això la lluita està essent prolongada i amb grans sacrificis. Què podem observar en Alemanya? Ofensives i retirades, insurreccions i derrotes, autocrítica, autodepuració, escissions; la revisió dels mètodes i el canvi de caps, noves escissions i noves unions. En aquest gresol s'està formant un autèntic Partit Comunista amb una formidable experiència revolucionària. Menysprear aquest llarg procés com una "disputa de caps", com a querelles familiars entre oportunistes, etc., no és més que la prova d'una excessiva miopia (per no dir ceguesa). Primer la classe obrera alemanya permeté que els seus caps, els Scheidemann i Ebert, la posaren al servei de l'imperialisme, després trencà amb els imperialistes i, buscant una nova orientació, li concedí una influència temporal als Hilferding i Kautsky. Després la millor i més combativa fracció de les masses obreres alemanyes creà el seu Partit Comunista, primer poc nombrós però que comptava, encertadament, i creia fermament en els progressos ulteriors de l'esperit revolucionari. Quan hom observa, a més a més, la diferenciació entre els elements oportunistes i revolucionaris, l'escissió entre la democràcia obrera i les masses revolucionàries

(i darrere d'elles se n'anaren els millors caps) que formaren el partit dels independents, i es vol apreciar aquest procés en tota la seua amplitud, no des del punt de vista d'un pedant sinó del d'un revolucionari materialista, s'aprecia també que en el marc del Partit Comunista unificat s'estan creant sobre noves bases les noves condicions per al vertader desenrotllament d'un partit revolucionari proletari. Si el camarada Gorter no ho veu, nosaltres no podem fer més que lamentar-ho. Si el K.A.P.D. [Partit Obrer Comunista Alemany] a què representa i que integra al seu si valents obrers revolucionaris, si aquesta petita organització tem entrar al Partit Unificat que s'està formant al mig dels patiments de la revolució i no per un superficial reclutament, després de llargues lluites, escissions i depuracions, això significaria que els caps del K.A.P.D. exerceixen un paper massa important en el seu propi partit i comuniquen als obrers que dirigeixen aquesta desconfiança envers les masses proletàries que inunda el discurs del camarada Gorter.